

A LAP ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egy évre	6 frt. — kr
Fél évre	3 " — "
Negyed évre	1 " 50 "
Egyes szám ára	6 "
Külföldre egy évre	8 " — "

Ezen lap megjelenik
hetenkint kétszer:
vasárnap és csütörtökön.

SZÉKELYFÖLD.

Közgazdasági, társadalmi és szépirodalmi hirlap.

Hirdetések közlési díja:
minden egy hasábos garmond
sorért vagy annak tőrfogatáért
4 kr, s minden egyszeri közlés
után 30 kr bélyegdíj fizetendő.
Nagy és többször közlendő
hirdetményt a kiadóhivatal ár-
kedvezményben részesít.

A „Nyitlér” rovatban
közlendő cikkek soronként
10 kr díjért közöltnék.

SZERKESZTŐSÉG:

KÉZDI-VÁSÁRHELYTT:

Szabó Albert könyvnyomdájában.

CSIK-SZEREDÁN:

Sprencz György szerkesztő lakásán.

KIADÓ-HIVATAL:

KÉZDI-VÁSÁRHELYTT:

Szabó Albert könyvnyomdájában.

CSIK-SZEREDÁN:

Györgyjakab Márton nyomdabérlőnél.

A lap tartalmát illető közlemények a szerkesztőségekben, az előfizetések, hirdetések, nyitléri cikkek, stb. a kiadóhivatalokban fogadtatnak el.

Iparosaink múltja és jelene.

K.-Vásárhely, 1885. aug. 14.

Rövid pillantást vetve vissza a város történelmi fejlődésére, úgy találjuk, hogy a múlt inkább kielégítő igényeinket, a családi öröm, megelégedés és jólét nem volt oly ritka, mint most. A családtagok mindenikének kiosztott munka többet jövedelmezett, mint azt szorgalmas iparosaink előre sejtették volna is. A közmondás azt mondja: „A becsületes munka mindig meghozza gyümölcsét”. Örömmel és megelégedéssel élvezték ezt a jó polgártársak évtizedek hosszú során. A kitartó munkásság némelyiket oly magas anyagi helyzetre emelte, hogy a kik hajdan a szomszéd faluból a hátukon hoztak be egy pár bárányt vagy hitelbe vettek egy pár tulkot, ma már 100 ezer érővel bírnak. Pedig nem mondja róluk a fáma, hogy valahol pénzt leltek, sem azt, hogy életükben valakit megcsaltak . . .

E gazdagság tehát szorgalmuk, takarékoságuk, előre látó ügyes gazdálkodásuk eredménye. A dicsőség és elismerés sokkal nagyobb így, mintha e vagyont elődjektől örökölték volna. Hogy e szerzett vagyont tisztességesen megtarthatják és évenként maig is szaporíthatják, Isten magas kegyelmének köszönhetik, ki őket, mivel a gazdagság nem törte meg hitüket, nem tette elbizakodottá és felfuvalkodottá, hanem ma is vallásos, Isten-félő, human ügyeket pártoló egyének maradtak, továbbra is megsegíti minden jóra.

Mint a kedves emlékü multnak egyik fő jellemvonását jegyezhetjük fel a kézdivásárhelyi polgárságnál a tiszta vallásosságot. Hogy tehát a multban boldogságából nem hiányzott semmi, köszönheti a vallásos élete által szerzett lelki nyugodalmának és szorgalmas munkássága által gyűjtött kincsei helyes beosztásának. Hogy ez erények fiuról-fiura örököelve lettek és némely rétegekben maig is örömmel láthatók, első sorban a jó házi nevelésnek, a szülők jó példájának tulajdonítható. Mert meg van írva, hogy: „a milyen a fa, olyan a gyümölcse”. E szép tulajdonságok hatása alatt lett képes K.-Vásárhely város igaz hazafiságát a nehéz időkben bemutatni, áldozván e hazáért életével és szerzett kincseivel.

A dicső mult emlékein, az ősapák boldogságán, az ipar és kereskedelem fokozatos emelkedésén merengve képzelem, önkéntelenül sohajtok fel: miért van mind ennek vége! Hát ma már nem az ősapák vére csergedez ereinkben, nem az az igaz hit szövétneke világítja meg életünk útját, nem az a vasszorgalom és helyes munka beosztás uralkodik a család tagjaiban? Oh igen! De — fájdalom — fogyatkozásokkal teljes.

A munkásság nem csak a megélhetés, hanem a hiúság szolgálatában áll. A fiatal mester nem azon kezd, hogy csak annyira terjeszkedjék, mennyire anyagi ereje engedi, hanem a takarékos segélye mellett versenyezni akar azzal, ki önere-

jén már tőkepénzhez jutott és ha befektetett tőkéi csak háztartási költségeit hozzák is ki, károsodva nincsen, mert kamatot pénze után nem kell másnak fizetnie. A kik ily merész szárnypróbálgatást tettek és tesznek ma, nem csak maguk esnek el, hanem jótállóikat is veszélybe döntik. A haladó korrall tagadhatatlanul a fejlődésnek némi jeleit mutatják városunk iparosai is, de koránt sem állanak azon nívóan, melyen tehetségük, hajlamuk és szorgalmuk tekintve, állhatnának. Az apa megtanítja fiát a sapkacsinálásra azon módon, mint hajdan őt tanították és ezzel mesteremberré avatgatja fel minden praxis nélkül. Az így felavatott kis mester már rangjához mérten restel minden munkát megfogni, a mi a családi körben előfordul. Némely munka elvégzésére segéd-személyzetet vesznek, kinek életmét, fizetését a pangó ipar miatt a kis mester kikeresni nem tudván, az év defizittel végződik. Minthogy pedig iparosaink nagy része bevétele és kiadásairól könyvet nem vezet, soha sincs tisztában önmagával.

Vége az évenként előfordult és kölcsön útján fedezett defizitek annyira felszaporodnak, hogy az ősi vagyon annak kiegyenlítésére sem elég. Hajdan asszonyom ökeme egy 2 frtos csepeszszel egész életén keresztül télen-nyáron megérte, de most őszi, téli, tavaszi és nyári idényre külön-külön kalap kell, még pedig olyan, a milyen másnak ne legyen. A fiatal ma már nemcsak sin-

kót, hanem preferánczot, kalabriászt, makaót, tarokkot, stb. játszik, mely ismeretek elsajátítása pénzt és időt meg lehetős menynységben igényel, mit a rossz viszonyok miatt kikeresni nem lehetvén, a C. lap rovására esik. Az pedig nem jut eszébe se apának, se fiúnak, hogy saját iparága tanulmányozása, tökélyesítése érdekében egy fejlettebb iparral dicsekvő városba menjen. Marad minden a régi. Apa és fia közös jel-szava: „Apám is ennyit tudott, még is megélt”. Igazuk van, csak hogy élhetés és élés között nagy a különbség. Hány lakatos, asztalos, csizmadia stb. van városunkban, ki megélhet ama primitív munkákból is, mit előállít, de semmi előhaladással vagy jóllétel nem dicsekedhetik! Vannak nevezett iparosok között olyanok, kik bárhol kiállnák a versenyt, de ismeretük nem alapos, mert a gyakorlati téren erre ismeretet nem szerezhettek; lehet valaki kitűnő butor-asztalos, de az épület-asztalosághoz csak igen keveset, vagy épen semmit sem ért.

Ha tehát ily kis városban élő iparosok existenciájukat biztosítani akarják, azon kell lenniük, hogy saját szakmájukba vágó dolgokat minden oldalról értsék, s bármi forduljon elő, mint vállalkozók mindig helyett tudjanak állani.

Hogy mi teendők volna e cél elérése és helyzetünk javítása érdekében, annak közelebbről szintén kifejezést adni el nem mulasztom.

Sinkófi.

A „Székelyföld” tárczája.

Kamilla.

(Elbeszélés.)

Irta Dobay János.

II. RÉSZ.

(Folytatás.)

— Szegény Kamilla — szólt Felszeginé részvétellel — az utóbbi időben oly szenvedőnek látszik! Bármennyire tiltakozzék is, még ma orvosért fogok küldeni.

— Szép leány, derék leány; — vevé fel ismét a szót Trézsi néni — kár érte, hogy olyan élehetetlen; hanem ilyenek a mai leányok; minden kicsiségre rosszul lesznek, elájulnak. Egyszer leánykoromban a ház fedele meggyult felettem s mégsem ájultam el.

— Ki ez az érdekes arcú ifjú hölgy? — kérdé Tordai, egy szomszéd földbirtokos, ki, mint új vendég, ma látta először a társalkodót.

— Kendi Kamilla a neve — szólt a háziasszony. — Egy barátnőm ajánlotta nekem, kinél mint nevelőnő volt alkalmazva. Barátnőm, férje után külföldre utazván, nem vihette magával s engem kért, hogy leányom mellé alkalmazzam, mint társalkodót. Ne-

kem ugyan nem volt szükségem ilyen személyre, azonban a küldött arcoképp annyira megtetszett Irmának s nekem is, és leányom annyira kért, hogy végre házamhoz fogadám, s hogy ittletének valami címe legyen, társalkodó-nő nevet adtunk neki. S mondhatom, hogy nem is bántam meg soha, hogy e derék leányt családunkba fogadám, mert Kamilla a megtestesült jóság és szelidség, s én úgy szerettem, mintha saját leányom volna.

— És családjáról nem lehet valamit tudni? — kérdé Kálmán.

— Kamilla sohasem beszél családi körülményeiről; azonban műveltsége és finom modora arra mutat, hogy jó családból származik. Ő e tekintetben igen zárkózott s én nem akarom bizalmát erőszakolni.

— Már, édes lelkem, — vágott közbe Trézsi néni — én nem tartanék olyan személyt házámban, kiről nem lehet tudni, kiesoda, miesoda. Megvallatnám én egy kisasszonyt, hogy azt sem tudná, fiú-e, vagy leány. De meg biz én!

— Családjáról, édes Trézsi néni — szólt Kálmán. — Ha Kamilla kisasszonynak valami titkolni valója van, erre bizonyosan okai vannak, miket nekünk tisztelőnk kell. Ha az én jó anyám nagylelkűen menhelyet adott egy szegény sorsüldözött leánynak, minek

Kamilla kisasszonyt képzelem, nagylelkűségét nem becsülhetem meg azzal, hogy oly titkot igyekezzék kifürkészni, melynek felderítése talán elűzné körünkből Kamillát. Anyám jónak, nemesnek tartja őt, s ez elég arra, hogy családunkba fogadja és jól tegyen vele.

— Már, édes öcsém, — tört ki méreggel Trézsi néni — ha az operenciás tengeren túl jártál s ha Jeruzsálemben voltál is, engem ne taníts arra, hogy mi dukál s mi nem dukál. Én tudok, a mit tudok. Egy becsületes nőszemélynek nem lehetnek olyan titkai, miket az egész világ nem tudhat. Én is voltam fiatal leány, de bizony nekem nem volt soha semmi titkom. Egyszer akart lenni, de annak is útját állottam. Egyszer tudniillik fiatal leány koromban az én boldogult élehetetlen Tamásom bátorságot vett magának s megcsókolt. Erre én úgy képen legyintettem, hogy elment a kedve a másodiktól. Az ilyesmit a mostani leányok szépen eltitkolják, én meg azonnal megmondottam az anyámnak. Nekem sohasem kellett életemben semmiféle titok.

Az inas jelentette, hogy tálalva van s az egész társaság az ebédőbe vonult.

Trézsi néni még az asztalnál is folytonosan kardoskodott a mellett, hogy Kamillát

ki kell kérdezni, meg kell vallatni. Egészen elkeserítette az a tudat, hogy van a világon egy titok, mit ő nem tud. Végre sikerült a vén asszony tudvágyát más irányba terelni, előadván a mai vadászalandót.

— Először is engedj meg, édes anyám, — kezdé Kálmán — hogy gratulálhassak tisztartóddhoz. Mondhatom, igen derék ember. A mai vadászaton igen sokat köszönhetünk neki; ő nélküle könnyen tragikus véget ért volna a mai mulatság.

— Az Istenért, édes fiam, talán nem történt valami szerencsétlenség? — kérdé ijedten Felszeginé.

— Nem történt, de történhetett volna. Tehát reggel elhatároztuk, hogy miután a vadászatra kijelölt terület igen messze fekszik, lóháton fogunk mindaddig menni, míg az út járható. A tisztartót, ki szintén velünk tartott, előre figyelmeztetett, hogy az út lovasokra igen veszélyes, de mi nem riadtunk vissza a veszélytől. Én elhagytam társaimat, előre lovagoltam. Nemsokára egy széles vízmosás zárta el az utat, melyen egy néhány szál bornából és deszkából tákolat hid vezet keresztül. Épen rá akartam lépni e gyanus alkotmányra, midőn valaki mellém ugatva, keményen megfogja lovam zabláját. A tisztartó volt, kinek utközből eszébe jutott ez

Árnyképek a borszéki fenyvesből.

Borszék, 1885. augusztus 11.

A kalapnak és az egészségnek nálam egy a sorsa: mind a kettő elválik egy év alatt. A kalapot minden nyáron megújítom Fejér Lukácsnál, az egészséget pedig Borszéken. Az új kalapban és a javuló egészségben aztán elbándukolgotok Borszék fenyveseiben, részint azért, hogy a kalap fényes színe tovább tartson, részint pedig azért, mert ott nagyon sok látnivaló akad. Nagyon tanulságos látványt nyújtanak például a sűrűn egymás mellé nőtt fenyőfák. Egy-egy százados törzs szággyenge hajtás közül büszkén emelkedik ki és fel a magasba; de aztán fel is szivja ezek elől a nedvet és el is fogja a napnak éltető sugarát. Azok a szegény fenyőhajtások olyan véznán, olyan kopáron néznek ki mellette, mint egy-egy szegény ember, a ki a vagyonosok kenyérhulladékán tengődik és a kiről foszlányokban hull le a kegyelemben kapott ruhadarab.

A fák között naponta látok megjelenni egy agg nőt görnyedt háttal és 2—3 apró unokával. Öreg, vástott szotyor, vagy szenyyes, rongyos ruhadarab a kezükben. Minden fűszál tövét megvizsgálják; keresnek valamit: keresik a kenyeret, a mit gomba képében teremtett az Isten kegyelme a szegény emberek számára. A nagy keresésben majd feldöntnek egy cizfra ruhás, nagyhasu urat, a ki ezüstfödelű tajtpipából vesztegeti a szerágló illatos füstjét és magában nagy vagyónának mennyiségét eléggülten számlálgatja.

— No marhák! — rivall rájuk a kegyes ur. És a marhák kécsokolással kérnek bocsánatot, hogy a nagy ur árnyékának közelébe tévedtek.

Hej pedig!... Egykor, nem is oly régen, az a gombaszédő öreg asszony jóllétnak örvendett. Neki is csókoltak kezét nagy tajtpipás urak, hanem a vendégszeretet, ez a magyar virtus, és egy kis könnyelmű gazdálkodás kezébe adta a gombás szotyrot. Az a nagyhasu ur pedig — Csiszér Elekné ángyom grammatikája szerint — hindrivándri (eingewandert — bevándorlott), ki saját beismerése szerint is cselédminőségben kezdette földi pályájának futását. De, mert tanult, dolgozott és takarékoskodott, az Isten fetvitte a dolgát oda, a hova mi csak képzeletünk szárnyain jutunk el: a milliomosok közé.

Amott tovább, terebélyes fák tövében, hosszú lócán, kerek asztal mellett egy-egy alak ül, a ki lapot vagy könyvet olvas, vagy pedig gondolatait jegyzi fekete tintával fe-

hér lapra. Olyat is lehet látni, a ki apró gyermekekkel vesződik valamely tudomány átplántálásával. A lap, a könyv kezökben nem magyar; a mit leírnak, nem magyar; és a mit beszélnek, szintén nem magyar. Vajjon miféle nációk lehetnek? Nem tudom; de fáj, hogy nem magyarok.

A távolban nagy zsvaj, nevetés, dal és zene hangja hallszik. Közelebb érve, látni lehet, a mint a földbe vert czövekeken hosszú fenyődeszkák nyújtózkodnak. A deszkákon fehér abroszok, az abroszokon nagy pyramisok kenyérből, sütekből, tésztákból, legfőképen pedig boros palaczkokból. Az asztal körül magyar szó, magyar dal és magyar zene hangzik. Ezeket ismerem; ezek magyarok, és úgy fáj, hogy magyarok!

Ez a tarka kép mindennap megjelen az én szemeim előtt, és az én szívem mindennap megtelik szomorúsággal.

A hindrivándrik tanulnak, dolgoznak és takarékoskodnak. Azok a — nem tudom, miféle — „nációk” a pihenőórájukban is tanítják és taníttatják gyermekeiket; mi muzsikáltatjuk magunkat és dobzódunk. Azok gazdagodnak szellemben s következőleg vagyónban is; mi elbutulunk az italtól és szegényedünk vagyónban minden pohár borral, a mit szükségtelenül megiszunk, és minden garassal, a mit szükségtelenül a cigányra vesztegetünk. Önkéntelenül jő ajkamra ezen kérdés: vajjon ki lesz ur egykor ezen országban? Azt gondolom, azok, a kik tanulnak, dolgoznak és takarékoskodnak. A hindrivándriból, a „náció”-ból idővel terebélyes fa lesz, mely büszkén emelkedik fölénk, elfogja előlünk a nap éltető sugarait és felszivja táplálékunkat. Mi tengődni és senyvedni fogunk mellette, mint azoka fenyőhajtások a nagy törzs mellett. Más szavakkal: a hindrivándriből és „náció”-tagjaiból nagy ezüstfödelű tajtpipás urak válnak, mi pedig keresni fogjuk a szegény ember kenyerét, a gombát, a bokrok tövében, s kezét csókolkunk a hindrivándrinak és nációnak, ha minket lemarházni kegyeskedik.

Ezen sötét képet pedig nem az irigység, faj vagy osztály elleni gyűlölet láttatja velem. Én faj- és osztálykülönbség nélkül tisztelettel és elismeréssel adózom mindennek, a mi érdemen alapszik. Az, hogy némely idegenek hazánkban tehetségükkel, szorgalmukkal és takarékoságukkal maguknak jólétet teremtetek és befolyást szereztek, mi pedig mellettök pusztulunk, vesznék: nekik dicsérettel elismerendő érdem és nekünk szégyen. Vajjon ha mi többet tanulnánk, dolgoznánk, takarékoskodnánk és kevesebbet dobzódnánk: nem mi lennénk-e a nagy-

már jobban van s csak még egy kis pihenésre van szüksége. Ezzel a társalgás ismét Kamillára fordult.

(Folytatása következik.)

A vallás értéke.

Irta: Székely Málvina.

(Folytatás.)

Az ifjuság idealizmusát nem üldözni, nem megsemmisíteni, hanem ápolni kell. A helyes irányban fejlesztett idealizmus, mely nem egyéb, mint a nemes érzelmek és gondolkodás összessége, nem szerencsétlenné, hanem boldoggá teszi az embert. És hogy az helyes irányban fejlődjék, a gyermek lelkébe jó előre be kell csepegtetni a legmagasztosabb érzést, a legfenségebb eszmét: a vallást. Ez minden szépnak és nemesnek alapja, és ez óvja meg a lelket a kétségbeeséstől, mely hogy oly sokakra ránehezedik, azért megint csak a társadalmat sújtja a vád.

Itt is, ott is keletkeznek új hitfelekezetek. Az egyik mesének, költeménynek mondja az egész szentírást és hirdetni merészeli, hogy „nincs Isten” s ugynevezett „felvilágosodottsága” csak mosolyogni tud a hívón.

A másik azt mondja, hogy Isten maga a természet; mondja a nélkül, hogy a természetet csak felfogná s megértené is; mondja, mert tán lelkiismeretének nyújt ezáltal vigasztalást. Megtagadja a szellemi világot, az anyagból magyaráz ki mindent s az Isten

pipás urak és nem más szorulna-e gombaszédésre? Én azt hiszem, hogy igen.

Tanuljunk, dolgozzunk és takarékoskodjunk tehát, hogy az uraságból ki ne essünk ebben az országban.

Pszt!

Néhány adat az egészségtan köréből.

(Folytatás.)

Igen nagy befolyással van a kisdetek egészségi állapotára az őket szoptatónak egészségi és kedélyállapota, ugyszintén foglalkozás- és táplálkozás-módja is.

Ismertem egy különben egészséges és mivel, nagyon jó anyát, kinek családi és más körülményei olyanok voltak, hogy életéből néhány évet naponta egymással váltakozva boszuság- és bánatban, néha arra nézve, hogy valaha még sorsával megelégedett is lehet, csaknem minden reményét elvesztve, kellett töltönie. Ez idő alatt született három gyermeke, és mindenik sorvasztó lázban halt el, míg azok, kik e szomorú évei előtt és után születtek, a legjobb egészségnek örvendenek. Ohajtandó volna tehát, hogy a szoptatós nő a boszantástól és bűtől megkiáltessék.

A foglalkozás és egyéb ok miatt gyakran megcsúszik, hogy az anyák kifáradva szoptatnak; ebből a kisdeteknek legtöbb esetben egy vagy más betegsége következik. A táplálkozásnak annyiban befolyása, a meny nyben silány táplálék mellett bizony csak silányul tápláló tej képződhetik.

Nem kell tehát kifáradva — és pedig nem csak komoly munka, hanem táncz által kifáradva sem — szoptatni, hanem csak nyugvás után.

Ártalmas továbbá a kis gyermekekre nézve a kemény befászlizás, igen korai ülés és járásra erőltetés, sőt még a sok helyen ma is divatozó ringatás, valamint a sok ölben hordozás is, a mennyiben t. i. a kemény befászlizás, gátolva a vér és a test szabad mozgását, gátolja annak szabad fejlődését is; az igen korai ülés megerőlteti derekát, az igen korai járásra erőltetés könnyen meggörcsbeszti lábszárait, vagy ha hirtelen elesik s megüti magát, néha egy s két évre is visszariasztja a járástól; a ringatás összerázza a gyenge agyat, miből később néha nem kis baj következhetik; a karon hordozás által pedig könnyen felszegen fejlődhetik a test.

Táplálékunknak igen fontos kiegészítő részét képezik a különféle italok, melyek között, mint nélkülözhetetlen, legelső helyen áll a víz, főleg a jó ivóvíz. A víz leginkább azért nélkülözhetetlen, mert esontjaink

képére teremtett embert a majomtól származtatja le. Nem hiszen semmit azon kívül, a mit érzékeivel észlel s vakmerő ajakkal szédelőgőnek vagy rajongóknak mondja az imádkozót. Ilyen s ehhez hasonló elveket hangoztatnak szerte szét s elhintik a kétség magvait. A fogékony ifjú lélek önkéntelenül magába szivja a mérgezett levegőt s a szép és nemes után vágyó léleknek legszentebb érzése, legmagasabb eszméje meg van gyilkolva.

Kedélye elveszté a boldogság alapját, az erőt, mely fenntartotta volna; elgyöngül, elcsügged a szellem, és eljönnek az életnek néha már előre sötétebb színekkel festett viharai; megingatják, földig lehajítják az ifjú csemetét, és csoda-e, ha erő és ruganyosság hiányában nem ritkán le is török?

Ezért kell a neveléssel arra czélozni, hogy az ifjú és később a felnőtt egyén vallása a kedély és ész ébredésével kezdjen fejlődni, hogy az összeforrjon a lélekkel és annak éltető erejét képezze; mert csak a vallás az, a mi könnyíteni tud az emberen a földi szenvedések elviselésében s a mi a legtökéletesebb léleknek, Istennek közelébe emeli. De a vallást csak igaz vallásossággal ültetheti át más lélekbe s így csak azon nevelő képes helyesen fejleszteni az idealizmust, melynek alapja a mély erkölcsi és vallásos érzés, kinek lelkét a keresztényi igaz szeretet hatja át. Az ilyen nevelő magasabb álláspontból tekintti hivatását s így — tudván, hogy a példa a leghatalmasabb nevelési eszköz —

legfőbb alkatrészét, a meszet, a víz szolgáltatja.

A felnőtt emberek nagy része szokott szeszes italokkal is, mint p. o. bor, pálinka és sör, meg illatos italokkal, u. m. kávé, thea és csokoládé stb. élni.

Ezek közül főleg a bor- és pálinkára nézve az emberek nagy része azon téves hitben van, hogy azok hatalmas tápláló erővel bírnak. Sem a bor, sem a pálinka táperővel nem bír. Hatásuk csak az, a mi a fűszereknek: izgatóság, hevítőleg hatnak s mint ilyenek, fokozzák az étvágyat. Tehát mértékletesen használva lehetnek jó hatásúak is, de tulságosan élvezve — főleg a pálinka — veszélyes betegségeket, legtöbb esetben halálos sorvasztó lázt vagy tüdővérszt okozhat.

A szeszes italok gyermekeknek teljességgel nem való, mert azok gyenge, különben is heves véralkatára, mint ingerlő, hevítő szerek, valóságos méregként hatnak. És még is gyakran a legnagyobb sajnálattal lehet tapasztalni, hogy a legtöbb szülő csak amugy tölti gyermekebe ezen ártalmas szereket. Az ily szülők rendesen azt szokták mondani: „Hadd igyék; a mig emberré lesz, ugysis elszokja.”

Nem úgy lesz! Igaz, hogy egy kanálnyi nem árt meg, de az a baj, hogy a kevesen rácsoklik s mikor nem látják, aztán megiszik annyit, hogy az nagyon is megárthat.

A mi pedig azt illeti, hogy a mig nagy emberré lesz, ugysis elszokja, arra azt mondom, hogy az is téves állítás. A tapasztalás ugyanis ép azt bizonyítja, hogy a kik gyermekkorukban a szeszes italok élvezetét megszokták, azok nagykorukban nem hogy elszokták volna, hanem inkább épen részes- ges emberrékké lettek.

Tehát újból is azt mondom, igyék csak a gyermek vizet s a szeszes italok élvezetét hagyja az azt már megszokott nagy emberek élvezetére.

A mi az illatos italokat illeti, azok közül a csokoládé nagyon tápláló, csak hosszasan élve vele, dngulást okozó, a kávé és a thea pedig izgató szer. (?)

Ezek közül a kávé élvezésével szoktak visszaélés követni és pedig a férfiak a fekete kávéval, megiván néha sok pohárral egymás után, mitől könnyen gutaütést is kaphatnak; a tejes kávéval pedig a nők, iván közülök sokan naponta többször is oly erős kávé, a melynek következtében kimondhatatlan hevüléseket és főfájásokat szenvednek. De persze, ha valaki azt mondja, hogy az az oka, a felelet rá: dehogy!

Az általános tapasztalat, s az orvosok véleménye megerősíti ezen állítást.

Vajjon az olyan erős kávé-ivás miatt fő-

önmagára vigyáz leginkább, és pedig nemcsak szavaira, tetteire, hanem érzelmeire és gondolataira is, mert nemesítő hatást a látszat sohasem gyakorol; e büvös hatalom csak az igazságnak adatott. Csak ez adhatja meg a hangnak azt a zengzetességet, mely más lelkében saját forrásához hasonló hurokat pendit meg; ez adja a tekintetnek, arcznak, mozdulatnak azt a rábeszélő kifejezést, mely a más lélek megzendült hurját további rezgésben tartja, s ez adja meg a tetteknek az öntudatlan nemesség azon vonását, mely azt látszik mondani helyes cselekedeteinél minden alkalommal: „Ennek így kell és nem szabad másképen lennie.” A tettetésben hasztalan keressük ezen erőket; a tettetőnek minden szava, mozdulata, kifejezése és cselekedete azt hirdeti: „Im, ezt másképp is lehetett volna mondanom, tennem, de én a helyes utat választottam. Dicsőítsetek!” És dicsőítik nem ritkán, sőt követik is; de épen ez a baj. Mert a gyermek, ha már fejlettebb, megérzi, hamar felfedezi, hogy nevelőjének tettei csak látszólagosak; s miért lenne ő jobb, ha példányképe sem más?

És a másolat olyan lesz, mint az eredeti kép, mely viruló és életteltjesnek látszik, mint pl. a bodzacsérje, de ha elmeztvéen, belsejét akarjuk látni, száraz taplónemű anyag, a mi az ágakt betölti.

(Folyt. köv.)

fájós nőknek nem lenne-e célszerű megpróbálni gyengébb kávé inni?

Gyermekeknek az illatos italok sem valólok.

Igyanak ők tejet!

(Vége köv.)

Demeter Róbert.

T a n ü g y.

Értesítés.

(Vége.)

II. A nmélt. m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztériumnak 1874. évi 14434. sz. intézménye folytán a székelyudvarhelyi állami főreáliskolánál a Dávid Antal Mózes féle alap kamataiból az 1885—6-ik isk. évben is 600 frt fog 50, 25 és 12 frtos ösztöndíjakul kiosztatni, melyekre ezennel pályázat hirdettetik.

Felhivatlak tehát azok, a kik ilyen ösztöndíjat elnyerni ohajtanak, hogy a) székely származásukat, b) szegénységüket és c) a reáliskola osztályai akármelyikébe való felvételiükre megkívántató tanulmányaikat igazoló okiratokkal felszerelt s a nm. m. kir. vall. és közoktatási minisztériumhoz címzett folyamodványukat folyó évi október hó 1-ig a székelyudvarhelyi állami főreáliskola igazgatóságához nyújtásák be, az elkésve érkező folyamodványok csak különös figyelmet érdemlő okokból vétethetvén tekintetbe.

Héjja Endre s. k.

a sz.-udvarhelyi kir. áll. főreáliskola igazgatója.

III. Udvarhelymegye s beléje kebeleztet Székely-Udvarhely város a székelyudvarhelyi állami iskolába járó 60 szegénysorsu tanuló számára az 1885—6. iskolai évre is ingyen lakást ajánlanak föl, melyben a tanulók ágylát, asztalt, széket, fűtést és világítást ingyen kapnak; egyéb apróbb közös szükségek költségeit a lakásra felvett tanulók közösen viselik. Nevelői felügyeletről a nevezett fenntartók gondoskodnak.

Ezen javadalomért a reáliskola osztályaiba lépő oly szegénysorsu tanulók folyamodhatnak, a kiknek iskolai bizonyítványuk elégséges, erkölcsi magaviselete pedig jó; folyamodhatnak továbbá az előkészítő osztályba a népiskolákból jövő szegénysorsu tanulók is, hogy ha az év elején felvételi vizsgálatot kiállanak. A folyamodványok az „udvarhelymegyei és udvarhelyvárosi reáliskolai bizottsághoz” intézendők, mely az isk. igazgatóság ajánlatai alapján eszközli a főlvetelleket. A folyamodványokhoz okvetlenül hozzámellékelendő a szülők vagyoni állapotának kimutatása is. Oly folyamodók, a kik netalán jobb vagyoni állapotuknál fogva teljes ingyenességet nem vehetnének igénybe, főlvetethetnek ugyan, de csak 5 o. é. frt évi díjért. A folyamodványok folyó évi augusztus hó végéig a fentirt bizottsághoz benyújtandók.

A kik a lakásra főlvetetnek, hogy helyüket megkaphassák, szeptember hó elején jelentkezni kötelesek az együttlakásra közvetlenül felügyelő tanárnál, Barabás Domokos urnál, az együttlaká helyiségében.

Megjegyzések. Az együttlakással együttétkezés (ekspó) ismeretes rendszere van kapcsolatban, melyben 10—12 legszegényebb tanuló ingyen nyer részt; ezek a közös költségek fizetése alól is fölmentettek. Ezért viszont kötelesek lesznek a közös ebédeket behozni, valamint a lakószobákat tisztítani tartani s a szükséges vízzel ellátni. Vagyonosabb tanulók 12—15 frt havi díjért magán házaknál is kaphatnak teljes ellátást. 15 o. é. frt díjért az előkészítő vagy a reáliskolai osztályokba lépő bármely jó magaviseletű tanuló főlvetethetik — kiváltképpen — az együttlakásra, kivétel nélkül, ugyanazon jogok és köteleességek mellett, mint a szegénysorsuak. Ezeknek is a fentirt bizottsághoz kell augusztus hó végéig bejelenteniük kívánságukat.

Dr. Török Albert s. k.

alispán, a reálisk. biz. elnöke.

Külömfélék.

— **Gyászhir.** Lipovniczky István nagyváradi püspök, az ország legképzettebb főpapjainak egyike, évek hosszú során át krisztusi megadással szenvedett betegség után, szerdán meghalt. Tiszteletre méltó emléket hagy hátra s méltán gyászolja áldásos élete kimulását a katolikus világ. Béke poraira!

— **Földényi Béla**, a budapesti nemzeti színház elsőrendű művésze, és Máté István népdalkirály körutat tesznek a Székelyföldre, s kedvező idő esetén vasárnap e hó 16-án a torjai „Büdös” fürdőnél Máté I. hegedűművész egy rögtönzött hangversenyt rendez, melyre ezennel felhívjuk a figyelmet.

— **Máté István** hegedűművész s a magyar népdal legkiválóbb művelője székelyföldi körutja alkalmával Kézdi-Vásárhelyen is az „Erdélyrészi magyar közművelődési egyesület” felerészbeni javára Szent-István napján hangversenyt fog rendezni több műkedvelő közreműködése mellett. A magyar művész és jótékony cél iránti pártolásra nem tudjuk eléggé felhívni közönségünk figyelmét.

— **Az erdélyrészi közművelődési egyesület** alapító tagjai sorába újabban Szász Károly ref. püspök, Rudnyánszky F. pestmegyei bizottsági tag és Zseny József pestmegyei aljegyző léptek be 100—100 forinttal.

— **A francia vendégek Budapesten.** Az országos mintapincében volt hétfőn folytatása a francia vendégek tiszteletére rendezett ünnepeknek. A reggeliről feljegyezhetjük, hogy az minden tekintetben sikerült; vendégeinket itt is elragadta az igazi magyar vendégszeretet, melyet lépten-nyomon tapasztaltak körünkben. Innen az országos kiállítás területére vonultak, hol különösen a háziiparcsarnok festői szépségű részei vonták magukra a francziák figyelmét. Itt kisebb-nagyobb vásárlásokat is tettek. Este meglátogatták a nemzeti színházat, hol Coppée Ferencnek egy kis drámája, Dreyfusnak két vigjátéka s Molire-nek szintén egy kis vigjátéka került szíre sikerült előadásban. Előadás után az írók és művészek társulata által a muzeum oszlopcsarnokában rendezett estélyen jelentek meg. Itt cigányzene mellett kedélyes vacsora volt. Vendégeinket anynyira elragadta a cigányzene s nemzeti táncunk, a csárdás, hogy végül maguk is a tánczoló közbe vegyülve, oly hévvel járták a magyar táncot, mintha mást sohasem tánczoltak volna. Még a 83 éves Lesseps is tánczra perdült Márkus Emmilával, ki őt a társaság szemelátára megcsókolta. A társaság 12 óra után oszlott szét. — Kedden reggel megtekintették vendégeink Buda várát, hol hosszasan gyönyörködtek a szép kilátásban s bámulattal szemléltek meg a királyi kastély pompás felkését. Tizenegy órakor a vigadóban villásreggelit rendezett a főváros a vendégek tiszteletére, kik több lelkes pohárköszöntőben adtak kifejezést a magyarok iránti szeretetüknek. Délután egy órakor sétakocsizást tettek a Dunán, s megtekintvén a Margitszigetet, a társaság a József főherczeg által adott diszebédre vonult, hol József főherczeg közbejött akadályok miatt nem jelenhetvén meg, a házigazdai tisztet Gr. Zichy Jenő töltötte be. Este a társaság megjelent az operaházban, hol Delibes Leo és Massenét Gyula kitűnő zeneszerzők felváltva dirigálták a zenekart. A közönség mindkettőjüket zajos ovációkban részesítette. Vendégeink a legnagyobb elismeréssel nyilatkoztak az operaházról. — Szerdán volt az ünnepélyesség fénypontja. E napon igazán meghatóan nyilvánult a francia és magyar nemzet egymás iránti szeretete. A francia vendégek megjelentek Petőfinek, a szabadság dalnokának szobránál s leirhatatlan lelkesedés közt, óriási közönség jelenlétében egy szép koszorut tettek arra. Az ünnepély első pontját Lesseps rövid beszéde képezte. Ezután Coppée szavalta el ez alkalomra irt gyönyörű költeményét francia nyelven. Minden versszak után frenetikus éljénzés zugott fel. Utána Pulszky F. beszélt, mire Gyenes L. állott fel, elszavalván Coppée költeményét magyar fordításban. Ezt követte a koszorú elhelyezése. Ekkor a közönség zajosan megjelentette a francziákat, s egyszerre felzúgott a háttérben a „Szózat”. Az ének csakhamar elterjedt s végre az egész téren mindenfelé zúgott a

nagy igazság: „Itt élne s halna kell!” Végül a Marseillaise-ra gyujtott rá a közönség s ezt énekelték mindaddig, míg a vendégek kocsiira ültek s elhajtottak látogatások tétéle végett. Délután a főváros fényes lakomát rendezett a francia vendégek tiszteletére, kik este 10 órakor érkeztek bucsu után a nagyszámú közönség lelkes ovációi közben Dobsinára utaztak, hol szintén fényes fogadtatás várt rájuk.

— **Nyilvános köszönet.** Kézdivásárhelyi ev. ref. diszes egyházunk kijavítására szívesek voltak adományozni a következő t. egyháztagok: Kovács Andrásné 60 kr, Dézsi Dániel csizmadia 2 frt, Szabó Dénes gazdatanácsos 60 kr, Szöcs István foglár 50 kr, Tuzson György 1 frt, Szacsva Pál rendőrbiztos 1 frt, Kézdi-Vásárhely város tanácsa 10 frt, Páldeák Pálné 1 frt, Turóczy Bálint 50 kr, Csizsár Károli 1 frt, Müller Józsefné 1 frt, özv. Kovács Dánielné lak. 40 kr, Mágori Bálint 2 frt, Nagy János csizmadia 1 frt, Szabó András 1 frt, id. Kovács Imre 50 kr, ifj. Kovács Imre 2 frt, Szigeti Dániel 1 frt, Szigeti Dénes 50 kr, Kovács Pál csizmadia 50 kr, Szigeti Dániel takp. szolga 40 kr, Menyhárt Mózes 40 kr, Szöcs Albert asztalos 30 kr, Kovács Mózes aszt. 1 frt, Kovács Dani lakatos 1 frt, Kósa Mózes 1 frt, Jancsó Mózes szeszgyáros 5 frt, Molnár Dániel timár 1 frt, Benkő Dániel kenyérsütő 1 frt. Az eddigi gyűjtés összege 555 frt 02 kr. — Fogadják a kegyes adakozók szíves adományaikért e helyen kifejezett leghálásabb köszönetünket. A Mindenhátó Isten, kitől jön minden áldás, árássza el kegyelmével, áldásával mindnyájukat s adja vissza bőségesen egyházunk javára hozott áldozataikat! Kézdi-Vásárhely, 1885. aug. 11. Székely János ref. pap, Török Bálint főgondnok, Köllönte Mózes algonlók, Baló László h. jegyző, id. Szöcs János egyh. tanácsos, Balogh Gyula egyh. tanácsos.

— **Helyreigazítás.** Lapunk mult számának első czikkében értelemzavaró hiba fordul elő. A negyedik hasáb 2-ik sorába a „sem” szó tévedésből csuszott bele; e szó tehát kihagyandó.

RÖVID HIREK.

Dr. Zsigmondy Emil bécsi fiatal orvos, ki azt tűzte ki feladatául, hogy elhárítsa ama veszedelmeket, melyek a hegymászókat fenyegetik s e tárgyban könyvet is irt, lebukott a dauphinei Alpsek egyik csúcsáról és szörnyet halt. — **Sopronmegye** Szikra nevű községe teljesen leégett. A dühöngő elemnek hat ember és számos háziállat áldozatul esett. — **Vörös Pál** juthi ref. lelkész e hó 6-án este egy jómódu polgárnak 22 éves fiát kertjében gyümölcs-lopáson érvén, lelötte. — **Hunyadon** érdekes fölfedezést tett Tornyai Sándor. Ugyanis egy 230 hold nagyságú márványtelepre akadtak. — **Verseczen** bankjegyek rajzait, ólomforintosokat s magán- és hivatalos pecsétnyomok lenyomatait találták Weinstock vésnöknel, ki azonnal elfogtak. — **Keleti expedíció** indult hétfőn utnak, mely a kormány támogatásával az egész Balkánt be fogja utazni, hogy ott tanulmányokat tegyen. — **Kovaszincz** aradmegyei faluban a jegyzőt vasárnap este 10 órakor a falu egyik utcáján lelőtték. Hir szerint a gyilkost, ki azonnal elfogtak, mások bérelték fel. — **A Szabó testvérek**, kiknek a mult télen városunkban rendezett aeolhegedű- és czitera-hangversenye nagy tetszésben részesült, a külföldön a legfényesebb sikereket aratják. Közelebb Lajos Viktor főherczeg előtt játszottak. — **Palyin** községben egy gazda egy szakította félbe nővérének egy órásinálával folytatott szerelmi viszonyát, hogy az udvarlót halálra verte. — **Felső-Atrabon** Kosztolányi István gulyást egy óriási bika letaposta a földre s lábával fejét szétnyomta. — **Szabadkán** a villám lecsapott a szt. Terézia templomba s az ajtót összehasagatta. — **A Temps** megczáfolja a Figaro azon állítását, hogy Németország és Ausztria-Magyarország kijelentették, hogy nem vesznek részt az 1889-ik évi párisi kiállításban. — **A bucarestiek**, mint említettük, tömegesen fognak felrándulni Budapestre kiállításunk megtekintése céljából. Eddigél 126-on jelentkeztek a felrándulásra; ezek közt van 63 román, 22 német, 5 francia, 6 lengyel és 30 magyar — **Uj-Mexikóban** szombaton egy nagy

vendéglő rövid idő alatt teljesen leégett. A vendégek legtöbbje nem menekülhetett s kínos halállal mult ki a lángok között. — **A nazarénusok** ellen a belügyminiszter a törvényhatóságokhoz körrendeletet intézett, melyben a hitfelekezetek tanulatlan terjesztőire s a titkos összejövetelekre hívja föl a figyelmet. — **Egy 13 éves** hindu fiut szállítanak Európába mutogatás végett, kinek két teljesen kifejlődött törzse s csak egy feje van. A csodaszülött hol az első, hol a hátsó lábával jár, a mint neki tetszik. — **Kun-Szentmártonban** K. A. városi hadnagy a városi fogadóban úgy ütötte halántékán Szepesi Pált, hogy az rögtön meghalt. — **Haas István** gödöllői szolgabíróra vonatkozólag egy fővárosi lapból mi is átvettük azt a hirt, hogy megőrült. E hirt most helyreigazítják. Az illető nem örült meg, hanem idegben szenved. — **Brassóban** Balás Manó őrnagy gyakorlatozokban oly szerencsétlenül bukkott le lováról, hogy bordáit eltörte. — **Déván** szeptember és október hónapokban gyümölcskiállítás lesz. — **Dicső-Szt. Mártonban** a Kis-Küküllőbe fult a városra átvonuló 51. sz. gyalogezred egy közvitéze. Holttestét csak harmadnapra vetette partra a víz, épen midőn ezrede vig zenezőval tovább ment. — **Pásztón** a börtönben felakasztotta magát egy munkás, kit lopás gyanuja miatt elfogtak. A büntetlen előéletű legény, ki most is erősítette ártatlanságát, gyalázat helyett inkább a halált választotta. — **A kohinkhinai** püspök és apostoli helytartó távirata szerint ott több mint tízezer keresztyén felkoncizoltatott. A gyilkolás és gyujtogatás nagy mértékben folyik. A vikariatus teljesen el van pusztítva. — **Az Augusztus** korvette, melynek földézetén a 238 főből álló legénységen kívül az ausztráliai állomásokra felváltás végett küldött katonák is voltak, június 1-je óta eltűnt. — **A kolera** már Odesszában is kezd lábra kapni. Egyik külvárosban tiz koleraeset fordult elő 12-én. Marseilleben naponta 10—12 ember hal meg kolerában, Spanyolországban 1700—1800.

Előttünk fekszenek a „Gondzó” regényfolyóirattól a 42—47. számok. Dicséretes törekvéssel tartja fenn, sőt emeli azt az irodalmi színvonalat, melyben megindulásakor mutatta be magát. Ez idő alatt a legjobb irodalmi erőket egyesítette. Nincs egy száma sem, melyből szépirodalmunk legjobb nevű munkásainak dolgozata hiányzanék. A regények, elbeszélések mellett költeményeket is ad s akkép a szépirodalom minden barátjának igényét igyekszik kielégíteni. Most három eredeti regény folyik benne: „Az új főispán” Tolnai Lajostól, „A végzet” Margitay Dezsőtől és „Székely támad, székely bánja” P. Szathmáry Károlytól. A negyedik regény pedig „A gránátköves asszony”, a német irodalomban oly népszerű Marlitt műve. Ennek magyar fordítása együtt jelenik meg a német eredetivel, melyet a „Gartenlaube” közöl. Költeményekkel találkozunk Dalmady Győzöttől, Csáktornyay Lajostól, Petri Mórtól, Reviczky Gyulától, Lauka Gusztávtól stb. Elbeszéléseket pedig Éjszaky Károly, e régi derék írók, ki csak nagy ritkán szólal meg, továbbá Tóth Béla, kedves elbeszélésével „Két hazugság”, Magyar kedélyesség „Degré Alajostól”, „Hogyan vallott Géza szerelmet” Muzslai Jánostól, „Az én kis fiam” Gyarmathy Zsigánétól, „Az örült koldus” Szalmás Arnoldtól, „A Rácz-Boglárnól” Petelei Istvántól, „Magyar költők szerelme” Szana Tamástól, „A nefelejts csokor” Bartha Rezsőnével, „Egy boldogtalan esszony” Kisteleki Edétől, „Jus primae noctis” Mikszáth Kálmántól és egyéb apró tanulságos és mulattató czikket. A gyorsan emelkedett, folyton erősülő vállalatból minden héten három nagy iv jelenik meg. Kiadja és szerkeszti Székely Aladár Budapesten. A lap vezetését, mint főmunkatárs Tolnai Lajos vette át. A vállalatról örömmel lehet szólni, mert nagyon alkalmas rá, hogy kiszorítsa a nálunk annyira elterjedt külföldi hasonló vállalatokat, s magyar olvasmányokkal lássa el a magyar családokat.

Közzgazdaság.

Gyümölcs-pince kerti lúgas alatt. A ki sok gyümölcsöt termel, alkalmas helyiségre is van szüksége, melyben termelt gyümölcsait az eladásig eltarthassa. A lakóház alatti pince rendesen kicsiny és más egyébre szükséges; de meg — mint tudjuk — nem is tanácsos a lakóház alatti pincében gyümölcsöt tartani, mert a gyümölcsből felszálló gázok átszivárognak a lakásba és azt egészségtelenné teszi. Célszerű tehát a gyümölcs számára egy külön pincét építeni. Kérdés, hogy hogyan csináljuk ezt célszerűbben. Ezen kérdést Lippold mérnök és kitűnő gyü-

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetem Könyvtára - Biblioteca pentru Școală - BCU Cluj-Napoca